

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Bankų apklausos apžvalga

2020 m. Nr. 1

© Lietuvos bankas, 2020
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.
Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie bankų skolinimo veiklą: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt. Apklausos rezultatų apžvalga skelbiama du kartus per metus.

Apklausos respondentai – vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einantys bankų darbuotojai. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus keturių komercinių bankų ir penkių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Jų buvo prašoma atsakyti, kaip per 2019 m. ketvirtąjį ketvirtį pasikeitė bankų skolinimo veikla, o kai kuriais klausimais siekta išsiaiškinti bankų atstovų lūkesčius dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. Respondentų buvo prašoma, kad, atsakydami į klausimus apie lūkesčius, jie įvertintų galimus pokyčius. Apklausą atlikta 2019 m. gruodžio mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepaisant jų užimamos rinkos dalies.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra pateikiami keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

2019 m. ketvirtąjį ketvirtį Lietuvoje veikiantys bankai nekeitė skolinimo įmonėms standartų ir tik vienas bankas šiek tiek griežtino būsto paskoloms taikomus standartus¹ (žr. 1 pav.). Skolinimo įmonėms standartų per ateinantį ketvirtį bankai keisti taip pat neketina (žr. 4 pav.), tačiau vienas bankas planuoja griežtinti paskolų teikimo namų ūkiams standartus, o kitas bankas, priešingai, – standartus, taikomus vartojimo ir kitoms paskoloms, ketina šiek tiek švelninti (žr. 8 pav.). Bendrų skolinimo sąlygų² bankai nekeitė, bet buvo šiek tiek griežtinamos sąlygos skolinant būstui: du bankai nurodė, kad griežtino paskolų ir užstato santykį ir šiek tiek didino maržą bei užstato reikalavimus.

Du iš devynių bankų teigė, kad per 2019 m. ketvirtąjį ketvirtį šiek tiek padidėjo atmetamų įmonių paskolų paraiškų dalis (žr. 2 pav.). Atmetamų namų ūkių paskolų paraiškų dalis nepakito, o vienas bankas nurodė, kad atmetamų paraiškų gauti vartojimo ir kitas paskolas dalis net šiek tiek sumažėjo (žr. 6 pav.).

Kelių bankų teigimu, per 2019 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo pastebimas įmonių paskolų paklausos sumažėjimas (žr. 3 pav.). Tai, kad įmonių paskolų paklausa sumažėjo, nurodė du respondentai (vienas iš jų, kad labai sumažėjo), ir šis sumažėjimas buvo matomas tarp visų įmonių paskolų segmentų. Kaip veiksnius, neigiamai veikusius paklausą, vienas iš respondentų įvardijo įmonių susijungimus (įsigijimus) ir restruktūrizaciją bei vidaus finansavimąsi. Pažymėtina, kad, nors kiti bankai paklausos pokyčių nenurodė, du iš jų pastebėjo, kad paklausa buvo šiek tiek teigiamai veikiama alternatyvaus finansavimo mažėjimo (paskolų iš nebankinių institucijų ir kitų bankų) ir augančio kapitalo investicijų poreikio. Vertinant galimus paklausos pokyčius kitą ketvirtį, tik vienas bankas teigė, kad tikisi įmonių paskolų paklausos sumažėjimo (žr. 5 pav.). Paskolų namų ūkiams paklausos pokyčių bankai nepastebėjo ir kitą ketvirtį taip pat nesitiki (žr. 7 ir 9 pav.).

Lietuvos įmonių finansinė būklė yra vertinama kaip stabili, tačiau prastėja lūkesčiai dėl statybos ir transporto įmonių būklės (žr. 10 ir 11 pav.). Per 2019 m. ketvirtąjį ketvirtį pablogėjo statybos įmonių finansinės būklės raidos vertinimas – trečdalis bankų nurodė, kad šios veiklos įmonių būklės raida yra blogėjanti, nors prieš ketvirtį taip teigiančiųjų nebuvo. Transporto įmonių būklės raidos vertinimas nepakito, tačiau ir toliau dauguma bankų mano (5 iš 9), kad būklė yra blogėjanti, o skolinimą šios veiklos įmonėms taip pat riboja dauguma bankų (5 iš 8 bankų, žr. 14 pav.). Namų ūkių finansinę būklę dauguma respondentų vertina kaip gerą arba labai gerą, o būklės raidą – kaip stabilią.

Analizuojamu laikotarpiu labiausiai konkurencijos mažėjimas buvo pastebimas skolinant transporto, NT (po 4 iš 9 bankų) ir statybos įmonėms (5 iš 9 bankų, žr. 12 pav.). Konkurencijos mažėjimo skolinant šių veiklų įmonėms kitą ketvirtį taip pat buvo tikimasi dažniausiai, o statybos įmonių atveju ši dalis net išauga (6 iš 9 bankų, žr. 13 pav.). Konkurencija dėl skolinimo namų ūkiams buvo stabili, bet vienas bankas teigė, kad ji didėjo, o du – kad tikisi, jog konkurencija kitą ketvirtį ir toliau didės.

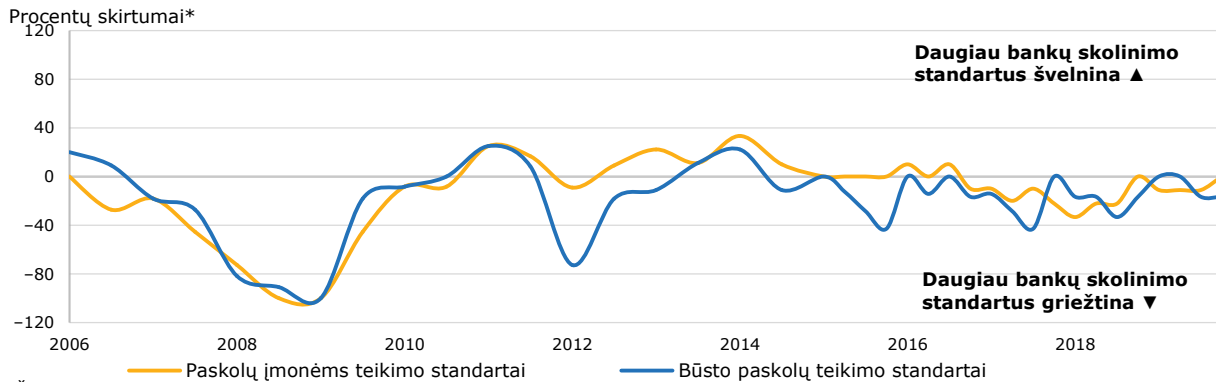
2019 m. ketvirtąjį ketvirtį sustiprėjo bankų lūkesčiai dėl NT kainų augimo artėjančiais metais, o trečdalis nurodė pastebintys būsto rinkoje kainų lygio disbalansus. Septyni bankai prognozuoja naujos statybos būsto, penki – senos statybos būsto, o trys – komercinio NT kainų metinį augimą iki 5 proc. (žr. 16 pav.). Taip teigiančiųjų visuose trijuose segmentuose buvo vienu banku daugiau nei praėjusį ketvirtį, o didžiausias pokytis per metus pastebimas kalbant apie lūkesčius dėl senos statybos būsto kainų – 2019 m. pirmąjį ketvirtį kainų augimo tikėjosi vos vienas bankas (žr. 17 pav.). Nepaisant geresnių prognozių, dauguma respondentų disbalansų NT rinkoje neišvelgia – trys iš devynių bankų teigia, kad pastebi disbalansus gyvenamojo NT rinkoje, o vienas jų – ir komercinio NT rinkoje (žr. 18 pav.). Visi trys bankai sutinka, kad gyvenamojo NT rinkoje pastebimi kainų lygio disbalansai, o vienas iš jų mano, kad rinkoje taip pat yra ir pasiūlos, ir paklausos disbalansų (žr. 19 pav.).

¹ Skolinimo standartai yra vidinės banko nuostatos, kuriomis remiantis suteikiamos paskolos. Jie apibrėžia bankui priimtinas besiskolinančiojo kriterijus: pajamas, turimą turta, amžių, užimtumą. Standartai nustatomi prieš derybas su klientais dėl skolinimo sąlygų ir prieš priimant sprendimą dėl paskolos suteikimo ar paraiškos atmetimo.

² Skolinimo sąlygos – tai sąlygos, kuriomis bankas sutinka skolinti: paskolos ir užstato dydis, trukmė, skolinimo marža, lyginamasis palūkanų normos indeksas, su kuriuo siejama skolinimo marža, papildomi mokesčiai (sutarties sudarymo, administravimo ir kt.).

SKOLINIMO STANDARTAI

1 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito Jūsų banko taikomi paskolų ir kredito linijų standartai?

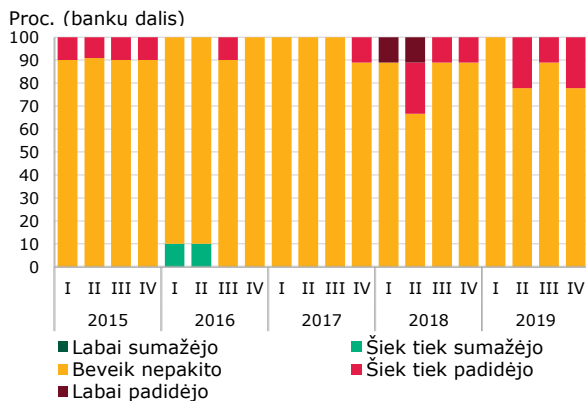

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai griežtinami, dalies skirtumas. Teigiamas procentų skirtumas reiškia paskolų standartų švelnėjimą ir atvirkščiai.

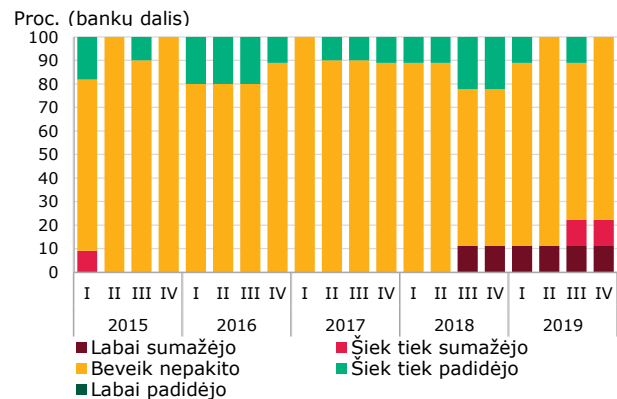
SKOLINIMAS ĮMONĖMS

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atmetusių naujų paskolų paraiškų dalis?

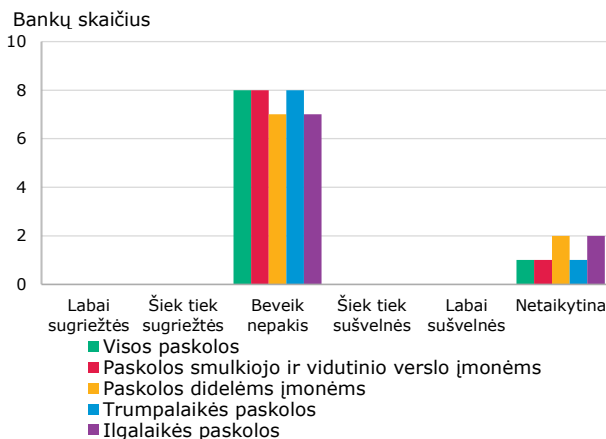
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa Jūsų banke?

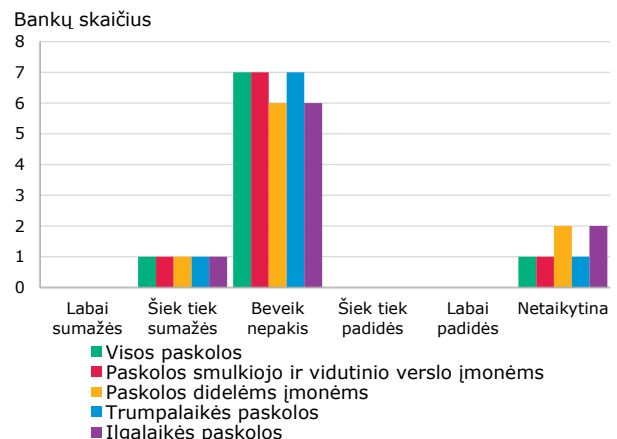
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

4 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

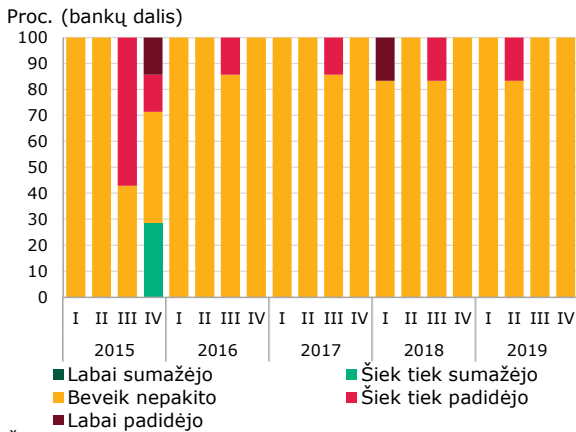

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

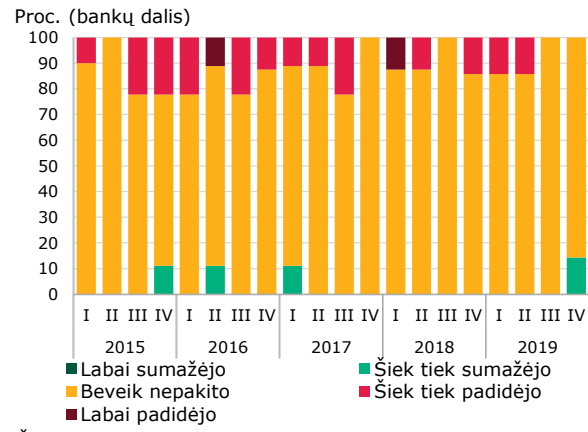
SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

6 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

a) Paskolos būstui

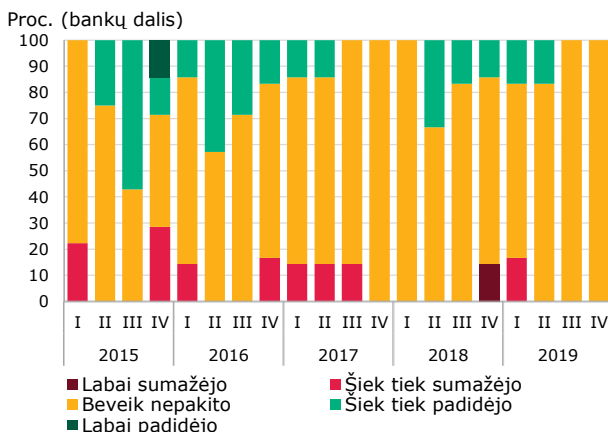

b) Paskolos vartojimui ir kitiems tikslams

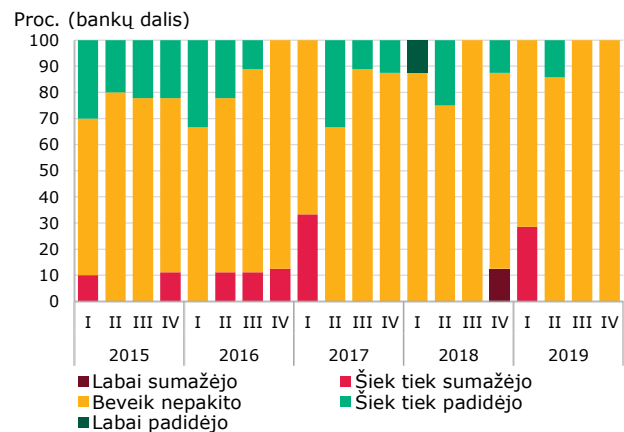

7 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa Jūsų banke (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

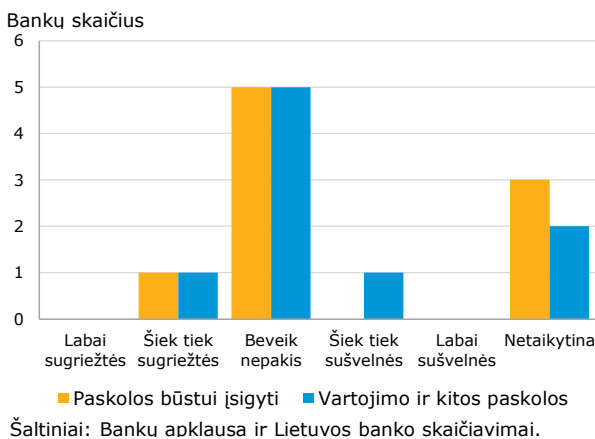
a) Paskolos būstui

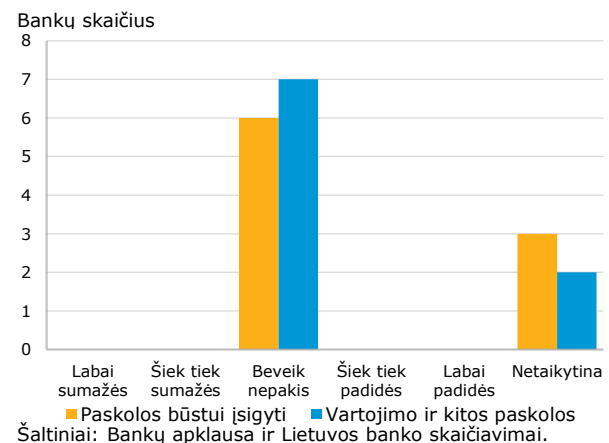
b) Paskolos vartojimui ir kitiems tikslams

8 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

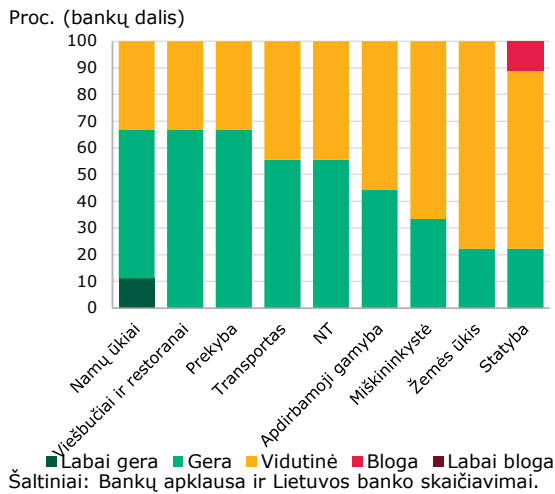

9 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

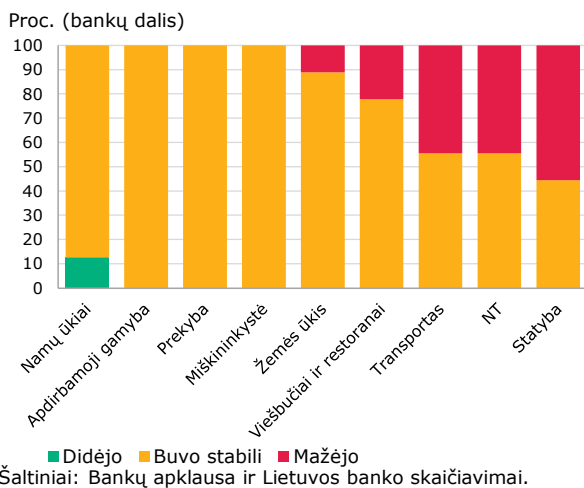

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

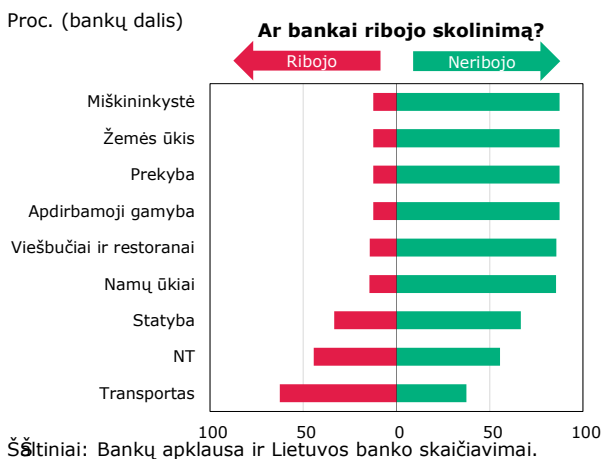
10 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinę būklę?

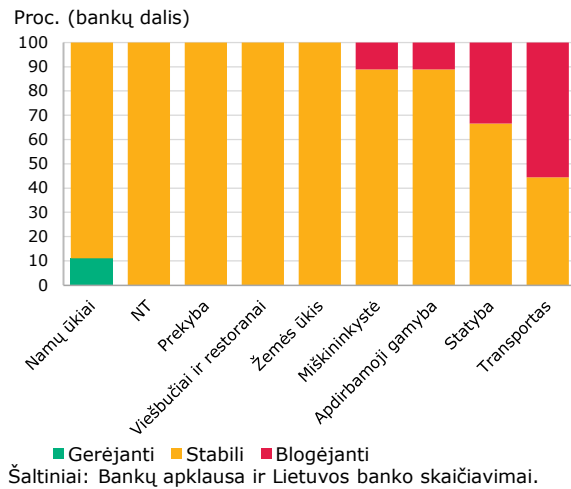
12 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

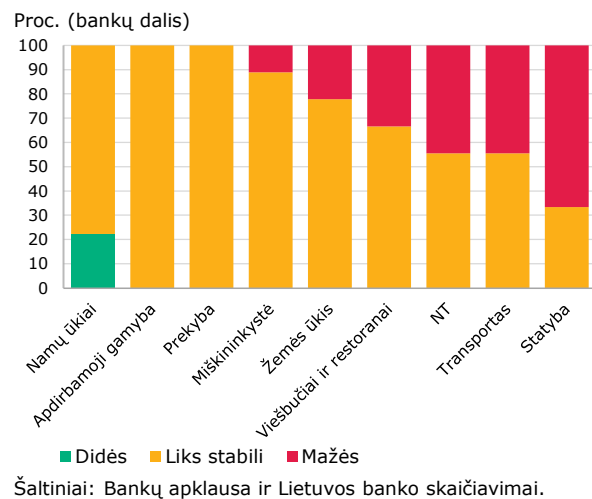
14 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

11 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinės būklės raidą?

13 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

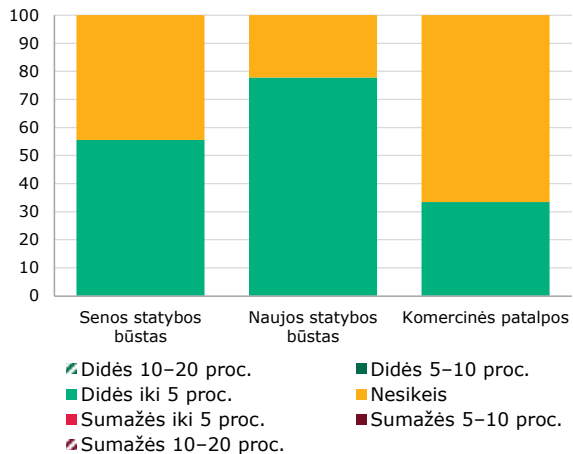
15 pav. Jeigu Jūsų bankas riboja paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

16 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

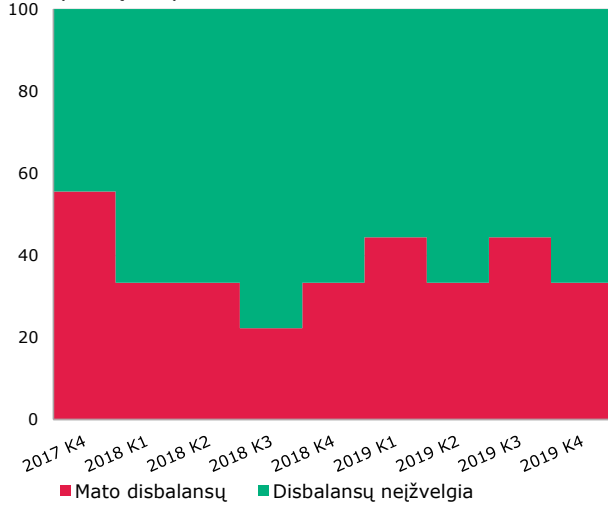
Proc. (bankų dalis)

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

18 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų gyvenamojo NT rinkoje?

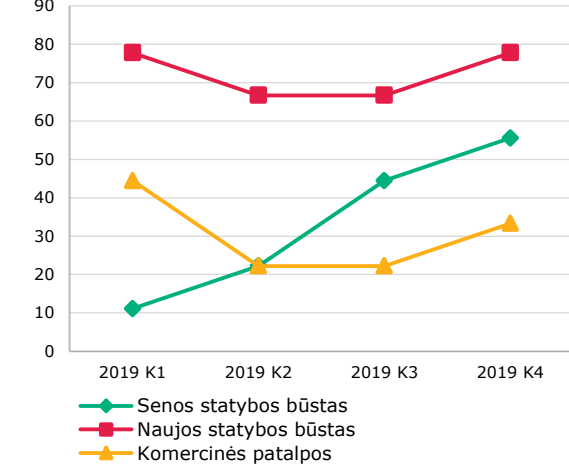
Proc. (bankų dalis)

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

17 pav. Bankų, manančių, kad būsto kainos artimiausiais metais didės, dalis

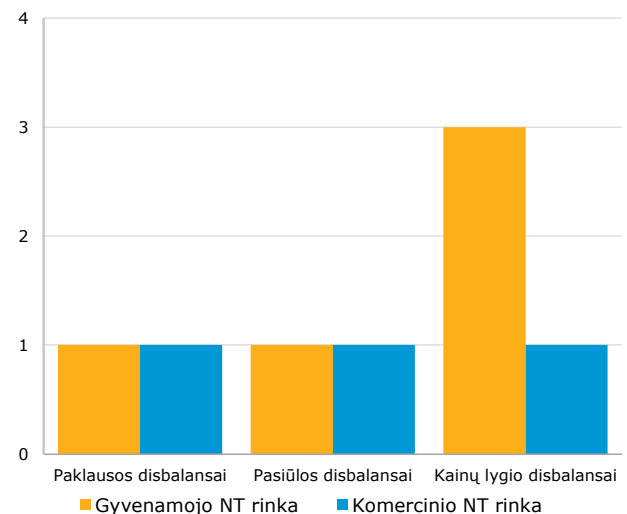
Proc. (bankų dalis)

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

19 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos, ar pasiūlos disbalansai?

Atsakymų skaičius

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.